

אורה זוהר

ראיינה וכתבה: נירה רון

נר עציון 2016

מחפשת תמיד את הטוב

שמי אורה זוהר, שם משפחתי מהבית כהן. נולדתי בכפר שְעֵיב שבתימן, בקרבת עֲדֵן¹ (אך לא בעדן, בתימן).

בתימן קראו לי שְמֵעָה שמשמעותו נר מאיר, אור, כשהגעתי לארץ נתנו לי את השם אורה. אחיי דוד ושלמה נקראו כך גם בתימן. לגברים נהגו לתת שמות מהתנ"ך. בכפרים אחרים היו יהודים שנתנו גם שמות בערבית, בכפר שלנו לא נהגו כך. אני מתגעגעת לשם כהן, קצת מוזר להתגעגע לשם משפחה - אך כשהפנהים עולים לברכת פֶּהֲנִים אני מתרגשת.

נולדתי בשנת 1940, את התאריך המדויק אני לא יודעת, פעם שמעתי באיזשהו מקום שנולדתי ב-24 לחודש כלשהו. ופעם מישהו אמר לי: "אני זוכר שאמא שלך ילדה אותך, הלידה הייתה לה כל כך קשה. זה היה בשבת". שאלתי אותו אם הוא זוכר איזו פרשת השבוע הייתה באותה שבת, אולי מתוך זה אצליח לברר את יום הולדתי המדויק, אבל הוא לא זכר, הוא היה אז רק בן 11 ושמע את הצעקות של אמי בלידתה. לא הצלחתי לברר את התאריך האמתי, לכן אני רושמת שנולדתי ב- 1.1.1940

שמו של אבי היה אברהם ושמה של אמי נעמה (נעמי).

אמא ילדה שבעה ילדים אך מתוכם נותרנו בחיים רק שלושה - אחי הגדול דוד, אחי שלמה שהיה מבוגר ממני בחמש שנים ואני, שהייתי הקטנה ביותר. יתר אחיי ואחיותיי נפטרו בגיל צעיר, בהיותם ילדים. בתימן מתו רבים ממחלות, היו הרבה מגפות ולא היו תרופות כמו אספירין. אני, הקטנה, לא הכרתי את אחיי ואחיותיי שנפטרו לפני לידתי או בהיותי תינוקת ואני לא יודעת את שמותיהם, אני זוכרת שהיו אהרון, חנה, שולמית...

---

¹ עֲדֵן, שכנה מדרום לתימן והייתה מדינה נפרדת - דרום תימן. עיר הבירה שלה הייתה עֲדֵן, שהייתה עיר נמל גדולה לחוף מפרץ עֲדֵן. בין השנים 1838-1967 הייתה עֲדֵן בשליטת האנגלים, וחיו בה בעיקר אנגלים, הודים וגם יהודים (עֲדָנִים). רק בשנת 1990 אוחדו דרום תימן וצפון תימן והפכו לרפובליקה של תימן. צנעא, בירת הצפון הפכה לבירת המדינה כולה, ועֲדֵן, בירת הדרום, הייתה בפועל למרכז הפעילות הכלכלית של המדינה המאוחדת והשער הראשי שלה לעולם.

אבא היה אורג בדים. בתימן לבשו הגברים בד לבן במקום מכנסיים. את הבדים הלבנים האלה אבי ארג.

הנשים הלכו עם מכנסיים ושמלה מעל. הבנים לבשו בדים לבנים כמו הגברים והילדות לבשו שמלות.

אמא הייתה קדריית, היא הכינה כלים מחרס והייתה סובבת בדרכים כשהיא נושאת את הכלים על כתפיה ומוכרת אותם. אני תמיד הייתי נגררת אחרי אמא. לא עזבתי אותה. יום אחד כשהלכנו בדרכים ההרריות של תימן, נשמטה ידי מידה של אמא ונעלמתי מעיניה. אמא החלה לצעוק "בִּינתי, בִּינתי (בתי בתי)". רועה ששמע את צעקותיה ורץ לעזרתה מצא אותי תלויה בשיח ממש מעל לבאר. הוא הרים אותי ושלח לקרוא לאחי מן הכפר שיבוא וייקח אותי. אני זוכרת את אחי נושא אותי על גבו. הרבה זמן דברו על המקרה במשפחה.

יתומה בת חמש

אבי נפטר כשעדיין גרנו בשעיב, כשהייתי בת ארבע בלבד. אני לא זוכרת את אבא. אני רק זוכרת שהיה חולה ואנחנו עלינו לגג להתחמם בשמש ובא עורב וחסף לי את פרוסת הלחם שהחזקתי ביד. את פניו של אבא אני לא זוכרת.

לאחר שאבי נפטר הלכתי עם אמא לגור בכפר דָּלָא, שם גרנו בחדרון קטן.

אחי שלמה היה נער עצמאי וחיפש לו דרכים. היה לו אומץ, הוא לא פחד מכלום. הוא ידע שבעדן אפשר לחיות טוב, והחליט ללכת לעדן. אחינו הבכור, דוד, כבר גר בעדן והיה צורף זהב אצל צורף הודי. עדן, שהייתה בשליטת האנגלים הייתה מודרנית והיה בה חשמל. היא הייתה מוקפת בחומה והיה לה שער כניסה, רק דרכו אפשר היה להיכנס ושלמה היה צריך להתגנב לתוכה.

לאחר מספר חודשים חלתה גם אמי ונפטרה. השכנים, אנשים רחמניים, ראו שנשארתי לבד, ילדה קטנה, ואספו אותי אל ביתם. הם היו מאוד נחמדים וטובים. גם את אמא אני לא זוכרת. הייתי רק בת חמש. הילדה של המשפחה שאספה אותי, שהייתה בגילי, ובת דודתה, היו לי לחברות, שיחקתי איתן. הם היו עשירים והייתה להם בבית מרפסת עם נדנדה. אני זוכרת ששחקנו בחמש אבנים וקפצנו בחבל.

חיי הכפר

הבתים בכפר היו עשויים מבוץ. לנו היה רק חדר אחד ומטבח בו בישלו על אש פתוחה, במקום המיועד למדורה. בחצר היה טבון, עליו עשו פיתות. את האוכל הכניסו לתוך הטבון לאפות. היו קופסאות עשויות פח או חרס בתוכם אפו בצק בצורת הקופסה, היו ממלאים את קופסאות הבצק בכל מיני דברים ומכניסים לתוך הטבון לאפות לשבת. לחוח² (בצק דליל ששופכים על המחבת), הכינו במחבת על האש. הצלחות היו עשויות חרס.

אפיה בטבון.
מתוך אתר "בית מורשת יהדות תימן", ראש העין

גם הרצפה הייתה עשויה מבוץ, לא היו כסאות וישבנו על מחצלות וכריות שהיו על הרצפה. עליהן גם ישנו. לא היה קר, תמיד היה חם. היה מעט מאוד גשם, אני זוכרת טיפות גדולות של גשם.

לא היה חשמל בבית ולא גז, האירו את הבית במנורות של נפט.

אנשי הכפר היו זורעים בשדות תירס ודוחן. מן התירס עשו לחם וגם אכלו קלחי תירס עשויים על האש. היו גם יהודים שעסקו בחקלאות, אבל לא ההורים שלי.

היינו אוכלים גם אַרְבֵּה. בשעה ארבע בבוקר אפשר היה למצוא את הארבה על השיחים והיו אוספים אותם בשקים, מכניסים אותם לטבון החם ואוכלים את כולו. היה לזה טעם קצת דומה לסרדינים וזה היה טעים. השכנים שלנו היו עשירים, הוא היה צורף, אבל לנו לא היה כסף. התקיימנו כל הזמן מן היד אל הפה ולפעמים היינו רעבים.

היינו הולכים לשאוב מים ולחטוב עצים. היינו הולכים יחפים לחטוב עצים בהרים. כל הזמן כולם הלכו יחפים. שאבנו מים, מבאר מחוץ לכפר. בעזרת חבל ופח היו שואבים את המים מהבאר וממלאים נאדות עור שנשאנו הביתה שם שמרנו את

² לחוח - לחוח הוא סוג של פיתה תימנית, בעל מרקם ספוגי, אוורירי.

המים בכדי חרס. היינו הולכים הלך וחזור עד שכל הכדים בבית היו מלאים במים. זו הייתה עבודה קשה למלא מים.

על העצים בכפר היו הרבה קופים שהסתובבו והיו גונבים את האוכל ששמו התושבים לייבש על הגגות. האנשים שנשארו ללא אוכל, נאלצו לחפש מקום אחר לשים בו את האוכל. היו הרבה קופים שבאו ממרחקים לכפרים כי ידעו שבכפר יש מה לאכול.

הבנים הלכו ל"חדר" ולמדו רק תורה. כל הילדים, מכל הגילאים החל מגיל 3-4 למדו יחד. לא היו מספיק ספרים וכולם ישבו מסביב לספר אחד. וה"מורי"³ היה מרביץ במקל למי שלא ידע לקרוא. הם למדו את שפת הקודש. דוד אחי היה ילד עדין וחלש וכשהמורי הרביץ לו, אחי שלמה שהיה קטן ממנו, אך היה נועז ולא פחד מכלום, קם להגן עליו והרביץ למורי. הבנות לא למדו כלל, הן היו עם האימהות בבית.

בבית דברנו בערבית תימנית.

הגברים בתימן היו הולכים בכיפה גדולה ולכולם היו פאות. לא היה דבר כזה יהודי לא דתי, בלי פאות שנקראו "סימונים", (סימונים, זה הסימן).

אחי שלמה היה שד משחת. פעם הוא עזב את הכפר, חתך לעצמו את הסימונים (פאות) ושם בכיסים, כדי שיראה כערבי. כשחזר הדביק לעצמו את הסימונים בדבק והלך לשחות והפאות נפלו למים. מישהו שראה אותו צעק עליו: איפה הסימונים שלך, פושע?

פעם אחד הדודים שלנו התחתן, הוא גר בכפר אחר ואחת הדודות הכינה את כל הפיתות לחתונה ובקשה מאחיי, דוד ושלמה, לקחת את הפיתות לכפר בו גר החתן. בדרך הם נתקלו בבעל חיים טורף, ואחי שלמה לקח מקל ודחף לו לתוך הפה והכה בו עד שהרג אותו. הם נפלו עם הפיתות. אותו דוד גר היום בפרדסיה.

לא היו לנו כלי נגינה, אבל בחתונות ובשמחות ניגנו על פח.

בכפר שלנו חיו גם ערבים וגם יהודים והיחסים ביניהם היו טובים מאוד, כשהיהודים התחילו לעזוב, הערבים בכו.

---

³ מורי (במילעיל)- כך כונה המלמד בחיידר

שבתות וחגים

שבת : מכיוון שלא היה שעון, הדליקו נרות שבת עם שקיעת החמה והשבת יצאה עם שלשה כוכבים.

את האוכל לשבת בישלו בתוך הטבון, שהיה לו מלמעלה פתח לאוויר. האוכל היה מתבשל בטבון כל השבת.

בתימן בכל בית שני היה בית כנסת. גם הבנות והנשים הלכו לשמוע את התפילה, לקרוא הן לא ידעו.

בשבתות הגברים ישבו על מחצלות, אכלו כל מיני דברים טובים, ודברו דברי תורה בעברית תנ"כית. כך גם הבנות קלטו את העברית. אני, שהייתי קטנה, לא הבנתי כלום.

במוצאי שבת היו כל הנשים עומדות שלובות ידיים ושרות את שירי מוצאי שבת. הן שרו כל כך יפה, בשני קולות.

פסח: לפסח היו כל הכלים חדשים, כל שנה קנו כלים חדשים והמשיכו להשתמש בהם במשך השנה. כל אחד היה אופה לעצמו את הפיתות בטבון שהיה לו בחצר. לפסח היינו אופים מצות על טבון מיוחד לפסח. היו בכפר מספר טבונים כשרים לפסח וכולם היו אופים אצלם את המצות.

לכבוד פסח ולכבוד החגים שחטו כבש או פר, אכלו בשר טוב וכל מיני דברים טובים. שחטו לכל הכפר והתחלקו בבשר. גם בשבתות אכלו לפעמים בשר.

כל השכנים היו כמו משפחה אחת גדולה. היו עושים סדר ביחד כמה משפחות. שמו על השולחן כל מיני ירקות, בצל ושום אותם אוכלים בליל הסדר.

חנוכה ופורים: בוודאי חגגנו את חנוכה. הדלקנו נרות בחנוכייה עשויה מחימר. אך אני לא זוכרת את חנוכה בתימן. אני לא זוכרת גם את פורים, בוודאי חגגו ובוודאי קראו את המגילה.

היו מכינים ערק לבד בבית. בתימן השכנים היו מכינים ערק. היו שותים הרבה ערק בתימן, לועסים גת, מעשנים נרגילה ושותים ערק. בחג השבועות, כשהיו נשאים ערים כל הלילה ולומדים, היו שותים ערק ולועסים גת, אמצעי בדוק לשמור על ערנות. גם חיים היה מכין ערק בבית, במקלחת, היו לו את הכלים הנחוצים להכנת

הערק. הוא היה עושה ערק מענבים, היה מתסיס אותם שבועיים ומרתיח אותם ויצא מזה מים מזוקקים, ערק.

את כל החגים שחוגגים פה חגגנו גם בתימן אבל אני לא זוכרת.

אין לי תמונות מתימן כלל. לא צילמו בכפרים של תימן, צילמו רק בעדן.

בית היתומים

בעל הבית שאסף אותי לאחר מות אמי, היה צורף והיה לו אח צורף שגר בלֶאחֶגֶ שהיה קרוב לעדן. יום אחד הוחלט להעביר אותי אל אחי הגדול, דוד, שחי בעדן. הוטל על שותפם של האחים הצורפים, ערבי, לקחת אותי ולמסור אותי לידי אחיו בכפר. הצורף השביע את השליח הערבי שמיד כשיגיעו ימסור אותי לאחיו. נסענו במשאית ענקית, אני נשכבתי בתוך צמיג באמצע ארגז המשאית. כולם היו ערבים במשאית ואני ילדה קטנטונת... כשחנינו ללילה באחד הכפרים התרחקתי מן האחרים וניסיתי לישון, אבל פחדתי ולא נרדמתי כל הלילה. בבוקר נטלתי ידיים, כמו שהייתי רגילה בבית, אכלתי עוגייה שהייתה לי בצרור והמשכנו בנסיעה. הגענו ללֶאחֶגֶ ונמסרתי ליוסף, אחיו של בעל הבית. זה היה מקום קרוב לעדן והיה בו כבר חשמל.

שהיתי שם כמה חודשים. הם התקשרו לאחי דוד בעדן והוא בא ואסף אותי בטקסי, נסיעה של כמה שעות.

בְחָאֶשְׁד, בקרבת עדן היה מחנה גדול של יתומים, שנקרא "מחנה גאולה"⁴. אספו לשם את כל היתומים היהודים מכל רחבי תימן. זה היה מחנה של סוכות ומחצלות במדבר. אחי שלמה כבר היה שם, ואחי דוד לקח אותי לבית היתומים הזה.

---

⁴ מחנה גאולה היה מחנה זמני שם נאספו יהודי תימן לקראת העלייה לארץ במסגרת מבצע "מרבד הקסמים". זה היה מחנה משפחות, שהתנאים בו היו קשים מנשוא, החום, המחסור במי שתיה ובתנאים מינימליים, הקשו מאוד על היהודים שחיו לעלייתם לארץ. לדברי אורה היה במקום מחנה נפרד ליתומים יהודיים שנאספו מכל תימן, הילדים היתומים קבלו עדיפות ועלו לארץ במטוסים הראשונים.(נ.ר.)

בתחילה לא רצו לקבל אותי, כי חשבו שאני לא יתומה. אבל המבוגרים שהיו שם העידו שאני יתומה מאב ואם וקבלו אותי.

בבית היתומים היו הרבה ילדים, מאות ילדים, בגילאים 3-18. אנשים רבים בתימן מתו במגפת הדיזנטריה והשאירו אחריהם הרבה ילדים יתומים. גם הורי נפטרו מדיזנטריה.

אחי שלמה שגדול ממני ב-5 שנים, היה אז בן 12 ואני בערך בת 7. אחי שלמה, עבד בבית חולים במחנה בתור עוזר לאחיות ולמטפלות. בבית היתומים הייתה מטפלת יהודייה גרמניה שהייתה צועקת עלינו ומכה אותנו במקל אם הרעשנו. ובתור עונש הכניסה אותנו למחסן שהיו בו צימוקים ושקדים. כך שזה היה דווקא עונש טוב.

בבית היתומים הבנות הגדולות טיפלו בבנות הקטנות. גיסתי, הנשואה היום לאחי שלמה, הייתה "אמא" שלי בבית היתומים.

בשבתות, לאחר שהילדים הקטנים הלכו לישון, המדריכים ארגנו עונג שבת לילדים הגדולים. הם קבלו עוגיות וסוכריות, צימוקים ואגוזים ואנחנו, הקטנים, היינו מציצים לראות מה הם עושים.

במחנה היתומים חיינו, אחי שלמה ואני, כשנתיים.

בקרבת מקום היה גם מחנה של משפחות, שנאספו שם לקראת העלייה לארץ. התנאים במחנה המשפחות היו קשים מאוד, תנאי היגיינה קשים, לא היו מספיק מים ואוכל, ולא הייתה טיפת צל, להסתתר מן השמש החמה. אבל אצלנו במחנה של הילדים לא היה חסר דבר. לנו דאגו שיהיה לנו הכל.

עליה לארץ - "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי"

בסוף שנת 1948, כשהייתי בת 8, עלינו, שלמה ואני, לארץ במטוס הראשון של "מרבד הקסמים"⁵. כשהגענו לשדה התעופה בן גוריון, שנקרא אז שדה תעופה לוד, היו עוד יריות פה ושם (סיום מלחמת העצמאות). זו הייתה עליה רק של ילדים, כי הילדים היתומים היו הראשונים לעלות לארץ. בבית היתומים היו לנו מדריכים מן הארץ שטיפלו בנו וחינכו אותנו ולימדו אותנו קצת לקרוא ולכתוב עברית. שלמה גריידי⁶, שהיה כבר בן 18, לימד אותנו לכתוב והוא עלה אתנו לארץ באותו מטוס. הגענו בחנוכה ומשדה התעופה לקחו אותנו באוטובוסים לעתלית, משם העבירו אותנו לבית יתומים בנתניה למוסד "עין התכלת"⁷ בנתניה, בו שהו בעיקר ילדים מתימן. גם אחי שלמה היה במוסד הזה.

אני זוכרת את לובה שהייתה מנהלת "עין התכלת".

נווה שלום היה מחנה משפחות שכן. גם בו היו עולים חדשים, רובם תימנים.

הייתה לנו דודה, אחות של אמא, שגרה בשכונת נווה שלום, אחי לקח אותי לדודה הזו באמרו: "בואי אחותי, יש לנו דודה בנווה שלום". לא הכרתי אותה בתימן, היא עלתה לארץ בשנת 1936, לפני שנולדתי. לא ידעתי על קיומה. יש לי עוד דודה, אחות של אמא בפורייה. רק בארץ הכרתי את הדודים שלי.

בית היתומים בנתניה היה מאורגן ומסודר מאוד. אהבו ופינקו אותנו מאוד. הלבישו לנו שמלות רקומות יפות וכובעים על הראש. היו קבוצות נפרדות לבנים ובנות, לכל קבוצה היה שם משלה, שם הקבוצה שלי היה "כלניות". "ניצנים" הייתה קבוצת בנים, "שיבולים" הייתה קבוצת בנות גדולות והיו גם קבוצות שנקראו מצדים וחלוצים ועוד... לכל קבוצה בבית היתומים היו מטפלת ומדריכה.

---

⁵ **מבצע על כנפי נשרים** הוא כינוי למבצע העלאתם של יהודי תימן ויהודי עדן לארץ ישראל כחלק מעליות חיסול גלויות בשנים 1949 ו 1950- זה היה מבצע בזק להצלת יהודי תימן, לאחר שנודע מצבם הקשה של היהודים בתימן שסבלו מפרעות בעת ההיא. המבצע כונה כך מתוך פסוק ד' בפרק י"ט שבספר שמות: "ואשא אתכם על כנפי נשרים ואביא אתכם אלי". המבצע כונה גם **מבצע מרבד הקסמים** וכן **מבצע ביאת המשיח** (ויקיפדיה). המטוס הראשון, עליו היו אורה ואחיה שלמה, יצא ב 15 לדצמבר 1948.

⁶ גם שלמה גריידי היה חבר ניר עציון

⁷ **עין התכלת** בנתניה היה מוסד ילדים שהיווה מחנה מעבר של עליית הנוער. הילדים שהו בו תקופות קצרות עד שנשלחו למוסדות או לקבוצים. בעיקר למוסדות חינוך דתיים.

בלילה היה אסור לישון בגופיה ותחתונים, רק בפיגי'מה. אבל, כשהמטפלת יצאה החלפנו את הפיגי'מה בבגד ים, כי בחמש בבוקר היינו קמים והולכים לים. היה חם ואנחנו שיחקנו ב"חמור חדש" קפצנו והשתוללנו כל הלילה וב-5 בבוקר כבר היינו מוכנות לרדת לחוף. זה היה מראה יפה מאוד לראות את כל הילדים מתעמלים על החוף.

בבית היתומים היה סדר יום קבוע:

בשעה 6 חזרנו מחוף הים, התקלחנו, בשעה 7 אכלנו ארוחת בוקר וב-8 הלכנו לבית הספר. ב-12 בצהריים אכלנו ארוחת צהריים ונחנו עד השעה 4. בשעה 4 הייתה לנו פעילות עם מדריכה שקראו לה חסידה, היא לקחה אותנו לפרדסים, היה שם הר של תפוחי זהב שקטפו הפועלים. היינו יושבים במעגל והיא הייתה מספרת לנו סיפורים, גם חילקה לנו סוכריות חמוצות ושתייה. בשעה 5 חזרנו, לארוחת ערב ושינה.

אחי שלמה ואני
בבית היתומים בנתניה
(אני בת 8 שלמה בן 12)

שיחקנו בערמות חול בשתי קבוצות. המשחק נקרא יר, כל קבוצה עושה ערמות מחול במקומות מחבוא, כל קבוצה מנסה גם למצוא ולהרוס את הערמות של הקבוצה השנייה. הקבוצה שהצליחה להישאר עם מספר רב יותר של ערמות חול בסוף המשחק ניצחה. זה היה משחק נחמד מאוד. היינו משחקים אותו על חוף הים. שיחקנו גם בבובות שהכנו ממקלות ומסמרטוטים שמצאנו במחסן. שיחקנו תופסת ומחבואים וגם קלס. הבנים שיחקו בגילות וגם בכדורגל. שיחקנו גם משחק עם גילות ובורות שהיו עושים בחצר באדמה ומעבירים אבנים מבור לבור.

בבית היתומים, היינו הרבה ילדות קטנות, כך גדלנו, לא ידענו מה זה חיים אחרים. חיינו יחד ושיחקנו יחד.

יום אחד היה לי כאב אוזניים קשה מאוד. לקחתי ולוטה שהייתה לי, חיממתי אותה על נר, טפטפתי לאוזן ואחרי כמה דקות הדלקת התפוצצה, והכאב נרגע. לא הייתה אמא, לא דודה, טיפלתי בעצמי.

לילדי הגן בבית היתומים היה ביתן נפרד, שם כל הרהיטים היו קטנים ומותאמים להם, כיסאות קטנים ושולחנות קטנים, ומיטות קטנות, כמו באגדות.

בארץ הייתה לנו ילדות הכי יפה שיכולה להיות, פינוקים ואוכל טוב ואהבה. גברת סולד⁸ ביקרה אצלנו, אהבה אותנו מאוד והייתה מלטפת כל ילד.

במוסד בנתניה

יש לי חברה טובה, דינה, שנולדה וגרה כבר אז בנתניה, לא בבית היתומים. היא בת דודתה של גיסי, שרה. בשבתות היינו יוצאים מהמוסד דרך הגדרות והולכים למשפחות, ומאז אנחנו חברות.

יש לי גם חברות טובות מבית היתומים שגרות היום באליכין. שתי אחיות שעלו לארץ יחד עם אחי דוד ואשתו. אחי הכיר את הוריהן ולקח אותן תחת חסותו ודאג להן כשהגיעו לארץ. פגשתי אותן בנתניה. הם כמו משפחה עבורי.

כשקצת גדלנו פירקו את בית היתומים ופיזרו אותנו למוסדות וקיבוצים. היה הרבה בכי כשנאלצנו להיפרד מן החברים.

אחי נשלח לשדה אליהו וברח מיד ואח"כ עבר למוסד "אל עריש" ליד מקווה ישראל.

⁸ הנרייטה סאלד (קרי: "סולד"); הייתה מחנכת, עובדת סוציאלית, סופרת ופעילה ציונית. התגוררה בארצות הברית ולאחר מכן בארץ ישראל. הייתה ממייסדות ארגון הנשים הציוניות "הדסה" ועמדה בראש ארגון "עליית הנוער".

אני הייתי בת 12, ושלחו אותי למוסד "ביתנו" ברעננה, מוסד של בנות בקרבה בית לוינשטיין. שהיתי שם שנתיים, עד שנת 1953, גם עמליה (גיסתי) הייתה שם. למדתי רק עד כיתה ח'.

במוסד ברעננה, בדרך לקטוף ירק לפרות

עצמאית בגיל 13

אחי דוד, שנשאר בעדן, התחתן כשהיה בן 18 עם אשתו שרה שהייתה אז בת 17. הם התחתנו לפני שעלינו לארץ. אני חושבת שהייתי בחתונה אבל אני לא זוכרת אותה. הם היו זוג מאוד יפה.

הם עלו לארץ אחרינו, ב--1949
50. לאחי דוד הייתה קופסה
עם שרשרות זהב, שקנה
בתימן, אבל כשעלו למטוס
בדרך לארץ, לקחו מהם את
הכל. הוא היה יכול לבנות בית
בארץ עם הזהב שהיה לו, אך
הגיע בלא כלום ונאלץ לחיות

אחי דוד ואשתו שרה

תקופה ארוכה במעברה בפרדס כץ. כשיצאתי מהמוסד ברעננה עברתי לגור אצל אחי דוד, שעדיי גר במעברה בפרדס כץ עם אשתו ושלושת ילדיהם שנולדו בארץ. במעברה לא היה גן ילדים. גיסתי קשרה את הילד שלה לשולחן, כדי שתוכל לעשות את עבודות הבית, לא הייתה לה ברירה, ואת הבת הגדולה בת השלוש שלחה לאמא שלה בנתניה לשלוש שנים.

אני חיפשתי עבודה פה ושם. הלכתי לחפש עבודה בבני ברק, שמעתי שיש שם משפחה שמחפשת מישהו שיטפל בילדים, והם קבלו אותי לעבודה. מאוד שמחתי, אני מאוד אוהבת ילדים. עבדתי שם שנתיים ואח"כ עבדתי בגן ילדים בבני ברק. המשכתי לגור בפרדס כץ וכל בוקר הלכתי ברגל לבני ברק כדי להתחיל את העבודה בשעה שמונה בבוקר.

חיים - מזל שמצאנו אחד את השני

חיים בשנת 1957

חיים נולד בתימן בכפר שרעב, שמו מהבית היה חיים בן שלום. בארץ שינו שני האחים, חיים ואחיו הגדול שלום, את שם משפחתם לזוהר.

גם חיים התייתם מהוריו והגיע לאותו בית יתומים בתימן, בו שהינו, אחי שלמה ואני. הוא הכיר את אחי בבית היתומים, אך אני, שהייתי צעירה מהם, לא הכרתיו.

חיים עלה לארץ במטוס אחר של "מרבד הקסמים" והגיע בסופו של דבר לקיבוץ שדה אליהו, שם למד עד גיוסו למשמר הגבול. כחייל הציבו אותו בראש העין.

ערב אחד היה לו ערב חופשי והוא וחברו יצאו לבלות והגיעו לחתונה בפתח תקווה. אז היו עושים חתונות בחצרות, והם הלכו בעקבות המוסיקה, עד שהגיעו לחתונה בפתח תקווה. זו הייתה חתונה של חבר של שלמה אחי ושנינו, שלמה ואני, השתתפנו בחתונה. באותו ערב נפגשו חיים ושלמה אחי לראשונה, מאז בית היתומים בתימן. כך חיים ואני הכרנו זה את זה. הייתי כבר בת 17 ועדיין גרתי אצל אחי הגדול דוד.

חיים היה תמיד לבוש ומסודר טיפ טופ, יקה תימני. היה לו חשוב שהמכנסיים יהיו מעומלנים ועומדים. היה דייקן וקפדן בכל מקום שעבד.

היה תמיד שמח ועליו ושר תוך כדי עבודה.

חיים נפטר בגיל 61, אדם שמח ושר ועליו.

חיים ואני

קול ששון וקול שמחה - סוף סוף משפחה

אורה וחיים בחתונתם

אחיו הגדול של חיים, שלום ואשתו עמליה (אותה הכרתי ממוסד "ביתנו" ברעננה, עמליה הייתה שם עד גיל 18 ומשם עברה לשדה אליהו) היו כבר בניר עציון. הם הכירו אחד את השני בשדה אליהו והגיעו לבניר עציון (אולי בעקבות שלמה גריידי). שלום שכנע את חיים להצטרף גם הוא לבניר עציון. כך הגענו שנינו, חיים ואני, לבניר עציון בשנת 1957. כעבור חודשיים התחתנו. הייתי בת 18.

החתונה הייתה בחנוכה. החופה נערכה בבית הכנסת שהיה עדיין בצריף והארוחה התקיימה בצריף חדר האוכל הישן. לא היו הרבה אורחים מבחוץ ולא נהגו להזמין את כל חברי המשק, החתונה הייתה קטנה.

מזל שמצאנו אחד את השני. שנינו יתומים ולא היה מי שיעזור לנו. לאט לאט הסתדרנו. אנחנו תימנים "מזויפים", אוכלים גפילטעפיש ודג מלוח. אוכל תימני למדתי לבשל מגיסותיי.

ניר עציון

באנו שנינו לפה. אחרי חודשיים התחתנו ובהצבעה ראשונה לא התקבלנו רק בשנייה.

חיים ואני בניר עציון

גרנו בחדרון קטן בבניין של המלון מול בית הכנסת. היכן שהייתה אח"כ הנהלת החשבונות של בית ההארחה. זה היה חדרון קטן עם מטבחון. חיים לורנץ היה השכן שלנו. היו שם שתי מיטות ברזל, שולחן ושני כסאות. השירותים היו בחוץ והיו שם המון פשפשים. לקחנו בעגלה את כל הרכוש שלנו - שולחן אחד, שני כסאות וקצת בגדים. גרנו שם חודש אחד. אח"כ עברנו לצריפון קטן למטה באזור הגן של היום, שם נולדו חגי ונעם, בהפרש של שנה וחודש. משם עברנו לצריף שוודי שעמד היכן שהיום גן יונית. תמיד היו לנו פרחים בחצר וגם חוגלות ויונים וכל מיני בעלי חיים. חיים עבד ברפת וכשחזר הביתה כל היונים עטו עליו. פעם היה לנו גם קוף שהיה יורד על כתפו של חיים.

חיים עבד בתחילה ברפת ואח"כ היה מעלה מלמטה תחמיץ לבורות התחמיץ שברפת ומהדק אותם. היה לו טרקטור חדש שטיפל וטיפח, ניקה ושמר עליו. מי שעבד בטרקטור אחרי חיים כבר לא טיפל בו כך.

חיים בכרם

יותר מאוחר חיים עבד בכרם. הוא הקים את ענף הכרם וגם את ענף פרחי "ציפור גן העדן" באופן מסחרי.

חיים ניהל את הענף לבדו ולא עבד בו אף חבר מלבדו. רק הוא והפועלים. חיים דאג לעובדות שלו שיהיה להן צל וג'ריקן מים, התלוצץ איתן ברוח טובה וגם דרש מהן לעבוד כמו שצריך. חיים היה מסודר, יקה. תמיד הלך עם פנקס בכיס ורשם כל דבר. נעם וחגי גם הם מסודרים כמוהו בעבודה. חיים תמיד עבד קשה ואף פעם לא התלונן. כל הזמן היה עובד ושר.

עבודתי הראשונה הייתה במטבח הרווקים עם הנח"ל. מטבח הרווקים היה היכן שהיום בית המדרש, מתחת לבית הכנסת. היה במשק גרעין נח"ל ואני הייתי מכינה להם ארוחת בוקר, סלט וחביתות.

אחר כך עבדתי עם הילדים בפעוטון וכמה שנים בגנון. אני מאוד אוהבת ילדים. הייתי לוחצת אותם ולשה אותם, חמודים כאלה... דובים כאלה...

עם ילדי המעון בניר עציון

בסוכות היינו שרים בשני קולות להנאת העוברים ושבים. אהבתי את האנשים בניר עציון. כולם חיים יחד, הייתה פעילות חברתית.

חיים ואני בחצר ביתנו בניר עציון

חוגגים 30 שנות נישואין

ילדים זה שמחה!

חגי נולד בא' ראש השנה תשי"ט, 15.9.1958, הבעל אז לא לקח את האישה לבית החולים אלא נהג תורן, יוסף שהם שזה היה ראש השנה הראשון שלו בניר עציון, רק שבועיים היה פה, לקח אותי לבית החולים.

ילדתי את חגי בבי"ח חולים רמב"ם. שכבתי בביתן מימי האנגלים, בחדר ענק בו היו 28 נשים. את כל ילדיי ילדתי בחיפה מלבד את ענת שילדתי בחדרה.

כשחגי נולד לא יכולתי להניק אותו, לא ידעתי מה לעשות. הייתי ילדה בת 19, מאיפה אני יודעת מה לעשות? לפני שבת הייתי צריכה להכין עבורו חמישה בקבוקים של דייסת סולת לשבת. בחורף השבת נכנסת מוקדם, ואנילחצתי מאוד. לא הייתה אז מטרנה, והכינו דייסה מסולת, שני שליש מים ושליש חלב. בישלתי על פתיליה. לא היה גז ולא מקרר, רק ארגז קרח בו שמו בלוק של קרח.

למדתי הכל בעצמי. ניסיתי, וברוך השם חגי גדל ובגיל תשעה חודשים כבר רץ בכל המשק. היו אומרים לי: "הבן שלך פה, הבן שלך שם".

חגי היה ילד כ"כ טוב. או ששיחק או שישן. יכולתי ללכת לסרט בחדר האוכל, ומדי פעם הייתי הולכת הביתה לוודא שהוא בסדר.

הוא נגמל מחיתולים בגיל שנה. לא היו אז טיטולים, את החיתולים היה צריך לרחוץ, ליבש על הגדר ואח"כ להרתיח. עבודה קשה. לא הייתה מכונת כביסה והבעלים של אז לא עזרו כמו היום. הייתה מכבסה בניר עציון, אבל את בגדי התינוקות כיבסתי בבית. למזלי הייתה עזרה הדדית במשק והייתה לי מעט עזרה.

חגי

נועם נולד בכ"א בחשוון תש"ד, 22.11.1959. נעם היה שובב גדול ונגמל מחיתולים בגיל מאוחר מאוד.

אך היה קל מאוד לגדל את חגי ונעם יחד, שני בנים, הכל עשיתי לשניהם ביחד, אוכל אמבטיה, שינה.

כשנועם נכנס לכתה א' מרב נולדה, ב-1965, ענת נולדה ב-1967 וגלית נולדה ב-1975.

חגי ונעם

מירב נולדה בכ' באב תשכ"ה, 18.8.1965. כשנולדה, אמרו לי: מזל טוב יש לך בת, אמרתי: לא נכון. הייתי בטוחה שיהיה עוד בן.

מרב

זה היה ביום רביעי ושמו את העופות לשבת בתא בצרכניה. היינו צריכות למרוט את הנוצות ולהכשיר את העופות בעצמנו. אמרתי שאני לא נוסעת ללדת לפני שאני גומרת למרוט ולהכשיר את העופות. זו הייתה עבודה קשה, שמנו את העופות חצי שעה במים ושעה במלח ואחר כך שמו את העופות על מגש מתחת לארגז הקרח. הצלחתי לחכות עם הלידה עד שגמרתי ואז נסעתי ללדת.

ענת נולדה בדיוק ביום שמלאו 9 חודשים להריון. בי"ב אדר ב' תשכ"ז, 24.3.1967. היא נולדה במשקל 3.400 ק"ג, הגדולה ביותר. לענת יש רישיון ג' והייתה נוהגת במשאית של המפעל, מובילה אוכל. כולם אוהבים אותה.

גלית נולדה בח' סיון תשל"ה, 18.5.1975 כשענת הייתה בת שמונה. רציתי עוד ילד אבל לא היו לי כוחות לכך. גלית התלוננה תמיד שרק לה אין בן זוג, אח או אחות קרובים לה בגיל. עד היום היא לא סלחה לי על כך ותמיד בקשה שאאמץ חייל.

ענת

גלית

נכדים ונינים

חגי התחתן עם **מירי אלפסי** מעתלית הם גרים בלוס אנג'לס. יש להם שלושה ילדים: **עדן, ירדן וגיא**. ירדן וגיא חזרו לארץ לשרת בצבא. עדן וגיא בארץ. עדן למדה מנהל עסקים וגרה בתל אביב. גיא עדיין בצבא, משרת בצנחנים. הוא מרוצה ויש לו חברים טובים.

נעם התחתן עם **אווה** עטר ולהם שלוש בנות: **מור, חן וגל**.

מור נישאה ל**אייל קדוש**, היא גרה בניר עציון. לה ולאייל בן ובת, **הראל, ונילי**. אלו הנינים שלי.

מרב חיה בניר עציון ביחידת דיור מתחת לביתי עם ילדתה **רומי**.

ענת התחתנה עם **מנו יוסטר** והם חיים בעין הוד. יש להם שלושה ילדים: **זוהר, אריאל ואלה**.

גלית נישאה לזיו רון והתגרשה ממנו (ללא ילדים). היא חברת ניר עציון ומגדלת את **בנה בן-חיים** ואת שתי בנותיה התאומות **אלונה-גיל** ו**הללי-אורה**.

מור ואייל עם הנינים: הראל ונילי

לחפש תמיד את הטוב!

אני לא מרגישה שעברתי דברים קשים בחיי, אני מחפשת תמיד את הטוב. אני לא זוכרת סבל וקושי. הייתה לי ילדות מאוד יפה, ברוך ה', מה היה לי רע?

אני זכיתי במתנה - חיי עם חיים. שנינו יתומים, והסתדרנו בחיים. חיים היה בשבילי מורה. חיים היה הכל בשבילי, הכל עשה בשביל המשפחה, פינק את הילדים והיו לו המון חברים.

חבל לי שחיים הפסיד, כמה שהוא הפסיד! הוא זכה לראות את חתונת חגי ונועם ולהכיר רק חלק מנכדיו. הוא לא זכה להכיר את נכדו גיא, בנו של חגי, וגם את נכדיו האחרים, ילדיהן של ענת, מרב וגלית לא זכה להכיר. מור הייתה בת שלוש כשהיו שולחים אותה עם תיק על הגב להביא ג'חנון והיום היא אמא לשני ילדים, נינים שחיים לא זכה להכיר.

אני עצמי נהנית מאוד מהנכדים. הם ילדים כל כך טובים. הנכדות, כשבאות, ישנות איתי במיטה. כל הנכדים משחקים איתי, הם עושים איתי מה שהם רוצים ואנחנו צוחקים יחד ומשחקים יחד, כאילו שאני בגילם. הם מחבקים אותי חיבוקים כאלה חמים, וקוראים לי "סבתוש סבתוש". הם כותבים לי מכתבים כל כך יפים ואני מרגישה הכי עשירה בעולם. זו מתנה ענקית! השנה התחלתי ללכת למועדון במרכז מיר"ב פעמיים בשבוע. אני רוקדת שם ריקודי עם, מתעמלת ושומעת הרצאות. אני מאוד נהנית.

חווייה שחווייתי

אורה זוהר

(מתוך עלון ניר עציון - בניר 408 חשון תשס"ט 11/2008)

השנה נסעתי לארה"ב לבן שלי, חגי ומירי אשתו. בחודש אדר חווייתי חווייה מאוד נעימה בחג הפורים.

חגי שאל אותי: "אמא את רוצה לבוא לבית כנסת של תימנים? לשמוע את קריאת המגילה?" אמרתי לו "בשמחה אני באה". חגי ואני נסענו והגענו בזמן לקריאת המגילה ונהניתי מאוד מקריאתה.

כשסיים הבחור לקרוא במגילה הוא הזמין את כולם לסעודת פורים. כמובן שהאוכל כולו היה אוכל תימני – מרק חילבה, פיתות וכל שאר המטעמים. חגי ואני לא נשארנו לסעודה, נסענו למסעדה ישראלית. כשיצאנו מבית הכנסת עמד אדם בפתח, בלונדיני. חגי שאל אותי "אמא, את יודעת מי האיש הזה?" עניתי שלא, והוא סיפר שזהו גר, גוי שהתגייר. הוא הלך לחפש בהרבה מקומות בעולם את הדת האמתית, ביקר בהודו, ביקר בסין. הוא הגיע לישראל וביקר בבית כנסת אשכנזי, ספרדי והמשיך לחפש. יום אחד כשטייל בשבת שמע מנגינה שהנעימה לו מאוד, הוא הלך לכיוון המנגינה והגיע לבית כנסת תימני. הוא התיישב על הספסל והקשיב. זאת הדת האמתית! זאת התפילה הנכונה! האיש הזה התגייר והוא נשוי ואב לבן ובת, הוא קשר את חייו עם יהודי תימן, מבשל בבית אוכל תימני, מדבר תימנית ומתפלל בבית הכנסת תפילה תימנית.

בחור אחד שיצא מבית הכנסת סיפר שהבן שלו, של אותו הגר, קורא את התרגום בתימנית ואנחנו, המתפללים מאוד נהנים מהתפילה שלו.

כשיצאתי מבית הכנסת ראיתי איזה אנשים נחמדים ונהדרים היו שם, מארגנים הכל יחד, מבשלים, אוכלים יחד. זוהי קהילה קטנה, תימנית. בשבתות ובחגים נוהגים להזמין אורחים ללא תשלום, דואגים להם ללינה ואוכל, רק שיבואו לבית הכנסת להתפלל.

אצלם, בשבתות וחגים לא נכנסים כלי רכב עד צאת השבת או החג. אצלם ברחוב זה כמו בבני ברק – אין יוצא ואין נכנס.

באותו חודש אדר פתאום הבנתי כמה שאני גאה להיות יהודייה, תימנייה שחיה בארץ ישראל.

לסיס - שעועית חומה לשבת - מתכון

כולם אוהבים את השעועית החומה של סבתא אורה,

וכך עושים:

ביום שישי משרים במים כ- 500 גר' שעועית חומה למשך כ- 5 שעות.

מסננים,

מוסיפים: 2 כפות שמן זית, 1 כף מלח ומערבבים.

מכניסים לסיר 4 ביצים לא מבושלות (שטופות טוב),

מכניסים את הכל לתנור למשך הלילה, עד 9-10 בבוקר.

